

© Amelle Soenen

Evaluatie UiTPAS

Rapport

maak het mee

Vlaanderen
verbeelding werkt

Beste lezer,

In 2024 viert UiTPAS zijn twaalfde verjaardag. Wat in 2012 begon als een bescheiden pilootproject in vier gemeenten is inmiddels uitgegroeid tot een programma dat actief is in meer dan de helft van alle Vlaamse gemeenten. Vandaag kunnen meer dan 500.000 pashouders terecht bij meer dan 5.000 organisatoren.

De beheersovereenkomst 2024-2025 tussen publiek en de Vlaamse Overheid voorziet in een grondige evaluatie van het programma. Dit onderzoek richt zich op de vraag of de oorspronkelijk geformuleerde principes van het programma nog steeds relevant zijn en of UiTPAS erin slaagt de doelstellingen te behalen. Daarnaast wordt er gekeken naar mogelijke en wenselijke verbeteringen. Omdat er signalen uit het veld zijn gekomen over de houdbaarheid van de financiering van de kortingen voor mensen met een beperkt budget, worden ook enkele alternatieve financieringssleutels onderzocht.

Dit rapport presenteert de resultaten van het onderzoek, waarvoor we een breed scala aan betrokkenen hebben gesproken en naar hun ervaringen hebben geluisterd. We zijn trots om te kunnen melden dat UiTPAS in grote mate de ambities waarmaakt. Toch zijn er nog verschillende werven waarop publiek verder wil inzetten in de komende jaren, zoals:

1. Een duurzame oplossing voor de **financiering** van de **kortingen voor mensen met een beperkt budget**;
2. Het beperken van de **administratieve last** voor de organisatoren en lokale besturen;
3. Het versterken van de **meerwaarde** van UiTPAS voor mensen die **geen recht hebben op de kortingen voor mensen met een beperkt budget**;
4. Het verbeteren van **publieksinzichten** uit de gegenereerde data en het bevorderen van het gebruik van deze data;
5. Het uitbreiden van de mogelijkheden voor **gerichte communicatie** naar pashouders;
6. De **verdere uitrol** van het programma naar meer steden, gemeenten, organisatoren en pashouders.

Daarnaast blijven thema's zoals **e-inclusie** en het **ondersteunen van een geïntegreerd (boven-)lokaal participatiebeleid** van groot belang. We nodigen iedereen uit om het volledige rapport te lezen, want het bevat nog veel meer interessante inzichten en aandachtspunten.

Namens publiek willen we graag onze dank uitspreken aan iedereen die de afgelopen twaalf jaar heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van UiTPAS tot het waardevolle participatie-instrument dat het vandaag is. We kijken ernaar uit om het in de komende jaren samen met alle betrokkenen verder te laten groeien en bloeien.

Ellen Van den Berghe
Algemeen Directeur publiek vzw

The logo for UiTPAS is displayed inside a white, rounded rectangular box with a black border. The box is tilted slightly to the right and is set against a background of two overlapping triangles, one teal and one light blue. The text 'UiTPAS' is written in a bold, black, sans-serif font. 'UiT' is smaller and positioned to the left of 'PAS', which is larger and more prominent.

UiTPAS

Inhoudstafel

1. Uitvoering van de evaluatie	4
2. UiTPAS in cijfers	5
3. Overzicht van de onderzoeksresultaten	7
3.1. Analyse van de UiTPAS-gegevens	7
3.2. Kwalitatief onderzoek	9
3.3. Kwantitatief onderzoek	11
Bevindingen bij UiTPAS-houders	
Bevindingen bij lokale besturen	
Bevindingen bij organisatoren	
4. Synthese en conclusies	14
4.1. Samenvatting: doelstellingen en principes	14
Doelstelling 1: UiTPAS verlaagt de informatiedrempel	
Doelstelling 2: UiTPAS verlaagt de financiële drempel voor mensen met een beperkt budget zonder te stigmatiseren	
Doelstelling 3: UiTPAS is een schaalbaar model dat uniform inzetbaar is over verschillende steden, gemeenten en regio's heen	
Doelstelling 4: UiTPAS stimuleert samenwerking op lokaal en regionaal niveau	
Doelstelling 5: UiTPAS is een instrument dat beleidsinzichten biedt aan lokale besturen en organisaties	
4.2. Conclusie: SWOT	18
Sterktes	
Zwaktes	
Kansen	
Bedreigingen	
5. Financiering kortingen voor mensen met een beperkt budget	22
5.1. De principes achter de alternatieve financieringsmodellen	22
5.2. Impact op participatie	22
5.3. Impact op complexiteit van het systeem	23
5.4. Impact op uniformiteit van het systeem	24
5.5. Conclusie: geen eensgezindheid en draagvlak voor aanpassing van het huidige financieringsmodel	24

1. Uitvoering van de evaluatie

Om een kwalitatieve en evenwichtige uitvoering van de evaluatie te garanderen, werd een stuurgroep samengesteld die voor elke onderzoeksfase de onderzoekers feedbackte over de methode en de resultaten valideerde. Deze stuurgroep bestond uit vertegenwoordigers van diverse UiTPAS-stakeholders, aangevuld met academische experts:

- Departement Cultuur (CJM)
- Departement Jeugd (CJM)
- Sport Vlaanderen
- Netwerk tegen Armoede
- Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten
- Kenniscentrum Cultuuronderzoek
- Universitaire Stichting voor Armoedebestrijding

Voor deze evaluatie koos publiq, samen met de stuurgroep, voor een mixed method approach. Achtereenvolgens werden een analyse van de UiTPAS-data, een kwalitatief onderzoek en een kwantitatief onderzoek uitgevoerd. De resultaten van elk deelonderzoek fungeerden als input voor de volgende fase. Deze gemengde methode zorgde ervoor dat elke stakeholder (pashouders met en zonder recht op kortingstarief¹, organisaties, lokale besturen, bovenbouw) in voldoende mate werd geconsulteerd en dat er zowel inzichten in de diepte als cijfermatig onderbouwde conclusies boven kwamen.

De analyse van UiTPAS-data en het kwantitatieve onderzoek werden uitgevoerd door medewerkers van publiq. Het kwalitatieve gedeelte (diepte-interviews en focusgroepen) werd uitgevoerd door het strategisch adviesbureau Strategies & Leaders (S&L). Op die manier konden de neutraliteit en correcte rapportering van deze gesprekken worden gegarandeerd.

¹ **Kortingstarief:** Mensen met een beperkt budget kunnen met hun UiTPAS tegen sterk gereduceerde tarieven deelnemen aan cultuur-, sport- en jeugdactiviteiten. Daarvoor geldt een solidaire kostendeling tussen de organisator, het lokaal bestuur en de participant zelf. Over het algemeen betaalt de participant zelf 20%, de organisator deft 40% en krijgt 40% vergoed door het lokaal bestuur. Op de verhoudingen in deze kostendeling bestaan er echter uitzonderingen in diverse UiTPAS-regio's.

2. UiTPAS in cijfers

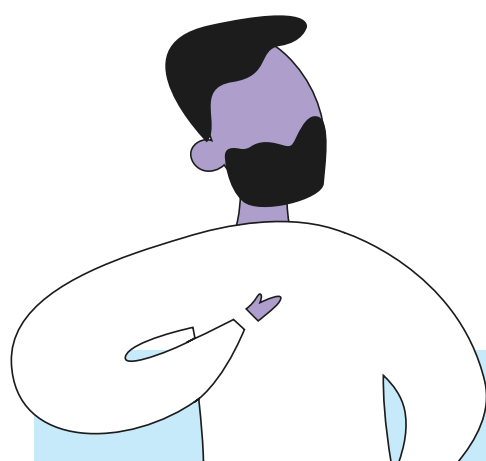
UiTPAS groeit

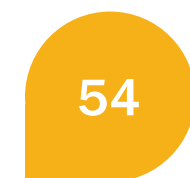
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
#gemeenten	4	4	6	18	24	37	42	44	59	93	112	136
#organisaties	336	374	504	766	1.101	1.519	1.833	2.120	2.568	3.191	3.853	4.952
#uitgereikte UiTPASsen	4.862	12.586	25.009	44.230	77.632	132.928	182.390	227.631	250.221	309.029	376.194	469.636
#uitgereikte UiTPASsen met recht op kortingstarief	2.714	3.994	12.029	21.065	38.113	70.867	97.023	120.945	133.865	160.237	198.625	250.717
#opgenomen kortingen	2.301	7.854	8.650	19.184	38.344	100.103	158.580	189.552	73.063	103.569	238.475	341.343
#gespaarde punten (per 1000)	17	68	89	201	551	905	1.462	1.931	943	1.188	2.087	3.208

Europese NPS score

Pashouders, lokale besturen en organisatoren raden UiTPAS aan

Europese NPS score

Lokale besturen

Organisatoren

Pashouders

De Europese Net Promoter Score is een tevredenheidsscore gebaseerd op het aantal personen dat UiTPAS zouden aanraden aan anderen (een score tussen de 10 en 30 wordt gezien als goed, een score boven 50 als zeer goed)

2. UITPAS in cijfers

Uitdagingen voor de toekomst

Financieel

58%

48%

58% van de lokale besturen en 48% van de organisatoren benoemt de haalbaarheid van de kortingen voor pashouders met recht op kortingstarief als uitdaging voor de toekomst.

Participatie-effect bij pashouders met recht op kortingstarief indien ze 50% in plaats van 80% korting krijgen op de activiteit waar ze het vaakst aan deelnemen.

Ik zou even vaak gaan

17,4%

21,3%

Ik zou niet meer gaan

Ik zou iets minder gaan

26,5%

34,8%

Ik zou veel minder gaan

Uniforme Regels

77,4%

81,8%

77,4% van de lokale besturen en 81,8% van de organisatoren die werken met UITPAS pleiten voor meer uniforme regels rond kortingstarief.

Administratie

53%

53% van de organisatoren vindt dat UITPAS veel extra administratie vergt.

3. Overzicht van de onderzoeksresultaten

Dit hoofdstuk biedt een overzicht van de belangrijkste resultaten uit elke onderzoeksfase. Verdere details, cijfers en toelichtingen zijn te vinden in de bijgevoegde detailrapporten per fase, die als bijlage aan dit rapport zijn toegevoegd.

3.1. Analyse van de UiTPAS-gegevens

De beschikbare data over pashouders en hun gebruik van UiTPAS, over gemeenten en over organisatoren werden geanalyseerd. Daarvoor werden de data tot eind 2023 geconsulteerd, om te vermijden dat 2024 als onvolledig jaar een vertekend beeld zou geven. Daarnaast werden data gebruikt uit bestaande stakeholderbevragingen voor extra analyses.

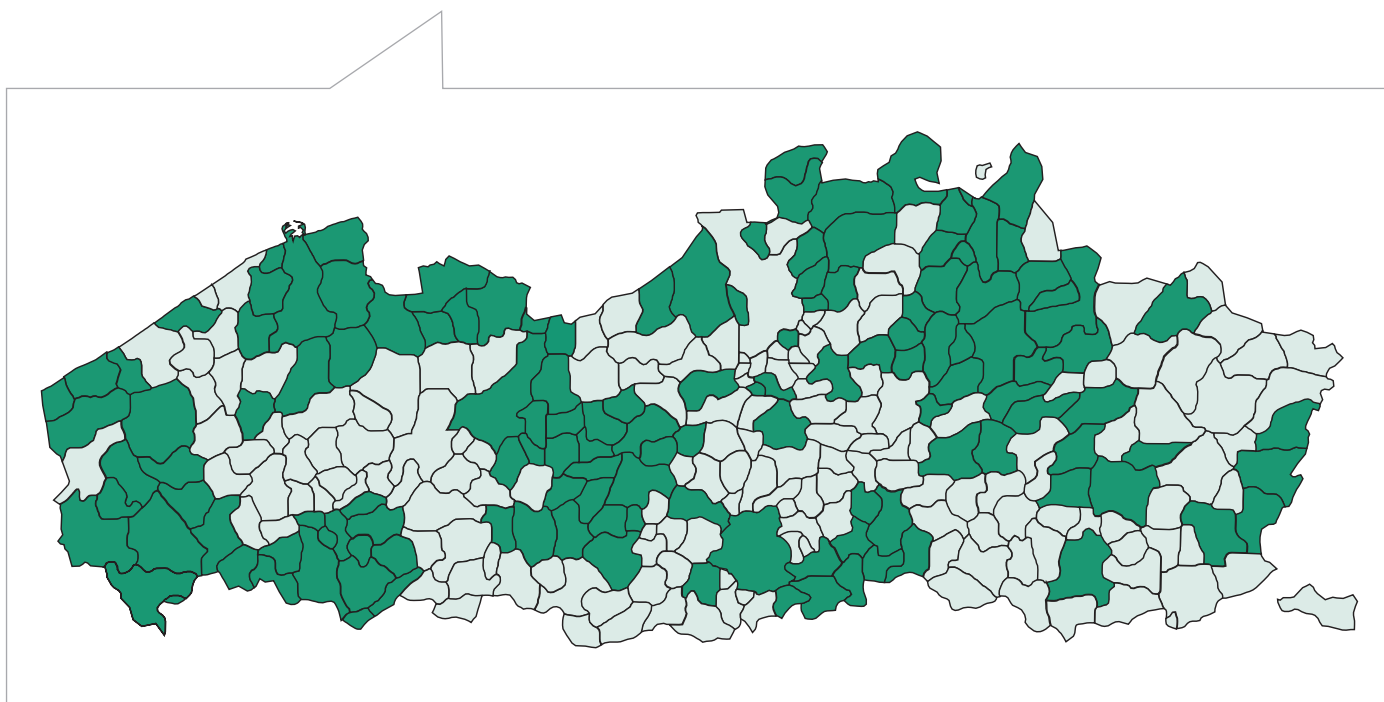
De belangrijkste bevindingen zijn hieronder samengevat:

1

136 gemeenten
32 UiTPAS-regio's

Stijgend bereik (toename steden en gemeenten, organisatoren en pashouders):

Het aantal deelnemende gemeenten is de afgelopen jaren sterk gestegen, van 42 in 2018 naar 136 in 2023, verdeeld over 32 UiTPAS-regio's. Dit vertaalt zich in een sterke groei van het aantal deelnemende organisatoren (bijna 5000) en actieve pashouders² (189.000). Daarnaast stellen we vast dat het aantal spaarders en participaties aan kortingstarief stelselmatig toeneemt naarmate een gemeente langer is aangesloten, vooral in centrumsteden.

² Pashouders die minstens 1 actie gedaan hebben in 2023 (punt gespaard, een omruilvoordeel opgenomen of een ticket aan kortingstarief opgenomen)

3. Overzicht van de onderzoeksresultaten

2

3,2 miljoen punten

Stijgend gebruik van het spaar- en voordelenprogramma: Het sparen van UiTPAS-punten vertoont een sterk stijgende trend. In 2023 spaarden alle pashouders samen 3,2 miljoen punten. Ongeveer de helft van de gespaarde punten werd ingewisseld, vooral tegen voordelen zoals gratis consumpties of zwembeurten. Door de jaren heen is er echter ook een groep inactieve pashouders ontstaan. Dit betreft enerzijds pashouders die aanvankelijk recht hadden op het kortings-tarief, maar inmiddels niet meer aan de kortingscriteria voldoen. Het activeren van deze pashouders binnen het reguliere spaar- en voordelenprogramma vormt een uitdaging. Anderzijds gaat het om mensen die een UiTPAS hebben, maar hem niet gebruiken, een onbedoeld gevolg van de laagdrempeligheid van het programma.

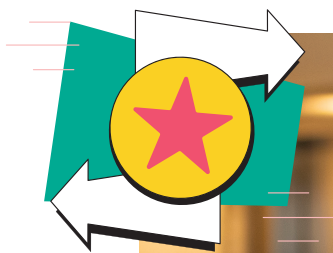
3

341.343 participaties
70.247 pashouders

Stijgende participatie van pashouders met recht op kortingstarief: Het aantal pashouders dat met kortingstarief aan vrije tijd participeert, is sterk toegenomen sinds 2018. In 2023 ging het om 341.343 participaties door 70.247 pashouders, waarvan bijna de helft door kinderen en jongeren (tot 17 jaar). Daarbij valt de toename op van lidmaatschappen aan sportclubs. Dit wijst erop dat UiTPAS leidt tot meer regelmatige en langdurige participatie. In een gebruikersbevraging van 2023 gaven pashouders met recht op kortingstarief aan dat zij vaker participeren dankzij UiTPAS. We zien dat dit effect groter wordt naarmate zij langer een UiTPAS hebben.

4

Kosten voor lokale besturen en organisatoren. De sterke en blijvende toename van participaties door pashouders met recht op kortingstarief (ook bij gemeenten die al langer zijn ingestapt) zorgt voor toenemende kosten bij lokale besturen en organisatoren. Daarnaast zorgt ook de gestegen gemiddelde kostprijs per participatie voor een stijging van de kosten voor lokale besturen en organisatoren.

3. Overzicht van de onderzoeksresultaten

3.2. Kwalitatief onderzoek

Om de neutraliteit van het onderzoek te garanderen, werd het kwalitatieve luik van de evaluatie uitgevoerd door het onderzoeksbureau Strategies & Leaders. Via diepte-interviews en focusgesprekken met de belangrijkste stakeholders werd gepolst naar hun bevindingen met UiTPAS, naar hun visie op de geldende principes, de effectiviteit van het programma en naar de kansen en uitdagingen voor de toekomst. Daarnaast, in het licht van de toenemende kosten van het kortingstarief voor lokale besturen en organisatoren, werd hen ook gevraagd naar hun mening over een 'getrapt ondersteuningssysteem'³. In totaal werden 51 stakeholders (lokale besturen met en zonder UiTPAS, UiTPAS-regio's, organisatoren, pashouders met en zonder recht op kortingstarief, organisaties met een expertise in armoede en bovenbouworganisaties) bevestigd.

De belangrijkste conclusies worden hieronder opgesomd:

1

Over het **algemeen** wordt UiTPAS **positief beoordeeld**. Bij de pashouders zelf varieert deze waardering echter sterk, afhankelijk van hun woonplaats. Het gebruik en de impact van UiTPAS blijken nauw verbonden met de inzet van de gemeente: de mate van samenwerking tussen vrijetijdsdiensten, de zichtbaarheid van UiTPAS in de gemeentelijke communicatie en de mate waarin organisatoren worden betrokken en ondersteund, spelen allemaal een belangrijke rol.

2

Spaar- en voordelenprogramma: De verschillende bevestigde groepen (lokale besturen, organisatoren, pashouders, ...) staan nog steeds achter het concept van het spaar- en voordelenprogramma en zien ook dat het sparen vlot verloopt. Het verbeteren van de **aantrekkelijkheid van de omruilvoordelen** wordt gezien als een aandachtspunt.

3

Communicatie met de pashouder: De bevestigde lokale besturen en organisatoren beschouwen UiTPAS over het algemeen als een **effectief** communicatie-instrument. Zowel de mogelijkheid om gesegmenteerde e-mails naar specifieke doelgroepen te versturen als de regionale UiTPAS-communicatie wordt gezien als een sterkte. Toch zien zij nog **kansen tot verbetering** in het benutten van de digitale mogelijkheden.

4

Kortingstarief: UiTPAS wordt bevestigd als **impactvol participatie-instrument voor mensen met een beperkt budget**. Het vermindert de financiële drempel voor vrijetijdsactiviteiten en verhoogt hun deelname. Op die manier brengt UiTPAS mensen samen en bevordert het de sociale inclusie. Voor lokale besturen, betrokken vrijetijdsorganisatoren en sociale organisaties zorgt het voor een uniforme terminologie en een **gedeeld kader** waarbinnen kan worden gewerkt aan toegankelijke vrijetijdsactiviteiten voor alle doelgroepen. De **groepsfas** faciliteert bovendien participatie in groep, wat extra drempels wegneemt.

Het **niet-stigmatiserende karakter** van UiTPAS wordt ervaren als zeer positief. Om dit te behouden, is het voor alle stakeholders belangrijk dat in elke gemeente ook voldoende pashouders zonder recht op kortingstarief meedoen. Tegelijkertijd wijzen alle stakeholders op de verwarring en het gevoel van ongelijkheid dat ontstaat door verschillen in kortingsregels en verdeelsleutels tussen UiTPAS-regio's. Daarnaast ervaren zowel pashouders met recht op kortingstarief als organisatoren het als beperking dat het kortingstarief alleen geldig is binnen de UiTPAS-regio van de eigen woonplaats.

³ **Getrapt ondersteuningssysteem:** voorstel waarin mensen met een beperkt budget niet langer als één groep worden beschouwd die recht heeft op dezelfde korting (van doorgaans 80%) maar waarbij, afhankelijk van het inkomen, gewerkt wordt met twee kortingstarieven: korting van 50% en van 80%.

3. Overzicht van de onderzoeksresultaten

Om UiTPAS nog toegankelijker te maken voor mensen met beperkt budget wordt door verschillende stakeholders gepleit om na te denken over een **automatische toekenning** van UiTPAS aan mensen die in aanmerking komen voor het kortingstarief.

Armoedeorganisaties erkennen dat UiTPAS de deelname aan vrijetijdsactiviteiten mogelijk maakt en waarderen de lokale inzet van alle betrokken partners, wat toewijding en samenwerking vereist. Om nog meer impact te genereren pleiten zowel organisatoren als armoedeorganisaties voor de ontwikkeling van **effectieve toeleidings- en begeleidingstrajecten**. Daarmee zouden kwetsbare groepen, zoals nieuwkomers of mensen met een beperking, nog beter ondersteund kunnen worden in het gebruik van UiTPAS. Organisatoren geven daarbij aan dat zij zelf onvoldoende kennis hebben om deze begeleiding op de juiste manier te bieden.

5

Kosten voor lokale besturen en organisatoren: Het kwalitatief onderzoek bevestigt dat de **financiering van de kortingen voor mensen met een beperkt budget** een uitdaging vormt voor lokale besturen en organisatoren. Enkele lokale besturen en bovenbouworganisaties suggereren om een getrappt ondersteuningssysteem te overwegen als een mogelijke oplossing om de kosten beheersbaar te houden. Armoede-experts en pashouders met recht op kortingstarief zijn duidelijk tegen het idee omdat zij verwachten dat het een negatief effect zal hebben op de deelname van mensen met een beperkt budget.

Naast de kortingen voor mensen met een beperkt budget benoemen lokale besturen en organisatoren ook heel wat **andere kosten** zoals IT-aanpassingen, IT-onderhoud en administratieve taken, die de totale kostprijs van UiTPAS hoog maken.

Hoge kosten zitten ook in de **administratieve procedures**. Organisatoren, lokale besturen, pashouders met recht op kortingstarief en bovenbouworganisaties stellen dat die efficiënter kunnen. Dat zou de gebruikerservaring verbeteren. Bij lokale besturen en organisatoren betreft het vooral de terugbetalingen van kortingen voor mensen met een beperkt budget. Voor pashouders met recht op kortingstarief gaat dit vooral over het automatisch toekennen van een UiTPAS met kortingstarief.

6

De verdere geografische uitrol van UiTPAS tot een **volledige Vlaamse dekking** is een noodzaak om de impact te maximaliseren. Niet alleen omdat op die manier meer mensen worden bereikt, maar ook omdat heel wat koepels (in bijvoorbeeld het jeugdwerk), sportfederaties en organisatoren met een nationale werking pas op UiTPAS kunnen inhaken als dit instrument overal beschikbaar is.

7

Men erkent dat UiTPAS verschillende digitale oplossingen biedt. Dit brengt echter het risico met zich mee dat niet alle gebruikers kunnen volgen vanwege een gebrek aan digitale vaardigheden. Daarom wordt gepleit voor meer aandacht voor **digitale inclusie** en ondersteuning voor mensen met beperkte digitale vaardigheden.

8

Datagedreven inzichten: Lokale besturen en bovenbouworganisaties zijn van mening dat de beschikbare UiTPAS-data waardevolle inzichten bieden in gebruikersprofielen, interesses en behoeften, en van nut kunnen zijn voor gerichte acties. Echter, dit potentieel wordt momenteel nog onvoldoende benut. Daarnaast is er een aandachtspunt met betrekking tot de volledigheid van de beschikbare informatie.

3. Overzicht van de onderzoeksresultaten

3.3. Kwantitatief onderzoek

Om de bevindingen uit het analyserapport en het kwalitatief onderzoek verder te toetsen en uit te diepen, bevroegen we lokale besturen (zowel gemeenten die al in UiTPAS zijn ingestapt als gemeenten die dat nog niet deden), organisatoren en pashouders via websurveys.

Dat leverde de volgende vaststellingen op:

Bevindingen bij UiTPAS-houders

De meeste **pashouders met recht op kortingstarief** zijn **tevreden met de korting** waarop ze recht hebben. Ongeveer de helft van deze groep stelt dat ze dankzij UiTPAS beter is geïnformeerd, meer participeert en nieuwe activiteiten ontdekt. Voor kinderen en jongeren is dit participatiebevorderend effect nog sterker. We zien ook een hoger gebruik bij wie UiTPAS langer dan drie jaar gebruikt, en dit in alle leeftijdscategorieën. Toch is er ook een groep pashouders met recht op kortingstarief die UiTPAS **niet gebruikt**. Onder hen zegt 40% dat ze **niet weten waar ze de kortingen kunnen opnemen**. Dit onderstreept dat er nog winst te halen valt bij het toeleiden van pashouders naar activiteiten.

Indien er een **getrapt ondersteuningssysteem** wordt ingevoerd valt het te verwachten dat het **huidige participatiebevorderend effect sterk onder druk** komt te staan bij pashouders met recht op kortingstarief, die in dat geval minder korting krijgen. Meer dan vier op vijf pashouders met recht op kortingstarief geeft in de bevraging aan dat ze (of hun kinderen) minder zouden kunnen participeren aan de activiteit waar ze nu het vaakst aan deelnemen indien ze maar 50% korting zouden krijgen, in plaats van 80%. De negatieve impact op hun participatie wordt bovendien groter naarmate de prijs van de activiteit stijgt.

Bij de **pashouders zonder recht op kortingstarief** is er een beperkt, maar groeiend aantal pashouders dat aangeeft meer te participeren door UiTPAS (ten opzichte van voorgaande gebruikersbevragingen). Het spaar- en voordelenprogramma wordt als goed en duidelijk beoordeeld. Slechts één op vijf is van mening dat er onvoldoende plaatsen zijn om punten te sparen en één op vier vindt dat er onvoldoende plaatsen zijn om punten in te ruilen. De helft van de actieve pashouders vindt de omruilvoordelen interessant genoeg om te blijven sparen.

3. Overzicht van de onderzoeksresultaten

Bevindingen bij lokale besturen

Lokale besturen zien UiTPAS als een belangrijk instrument binnen een **breed vrijetijdsbeleid**, met **bijzondere aandacht voor mensen met een beperkt budget**. Over het algemeen beoordelen ze het UiTPAS-programma en de ondersteuning vanuit publiek **positief**. De meeste besturen die al zijn ingestapt zijn er nog steeds van overtuigd dat dit een positieve impact heeft op de vrijetijdscommunicatie en -participatie in hun gemeente. Bij gemeenten die nog niet zijn ingestapt, is de twijfel iets groter.

Ongeveer de helft van de medewerkers uit lokale besturen stelt dat UiTPAS een katalysator is voor **regionale samenwerking** en voor een **geïntegreerd participatiebeleid**, al is hier nog een vrij grote groep onbeslist over. Het **overtuigen van organisatoren** om deel te nemen aan het programma wordt vaak aangeduid als een belangrijke uitdaging.

‘Pashouders met recht op kortingstarief stimuleren om te participeren’ komt bij de deelnemende besturen het vaakst naar voren als belangrijkste uitdaging. Daarvoor staan de deelnemende lokale besturen nog steeds achter het **principe van solidaire kostendeling**, waarbij elk van de betrokkenen (participant, organisator en lokaal bestuur) een deel van de kosten draagt. Maar er is nog een weg af te leggen. 40% van de bevroegde besturen is er immers van overtuigd dat **heel wat mensen die aan de huidige criteria voor kortingstarief voldoen, momenteel niet worden bereikt**.

Anderzijds weegt de participatie van mensen met een beperkt budget op de financiën. **Voor meer dan de helft van de ingestapte lokale besturen is de financiële haalbaarheid van de kortingen voor mensen met een beperkt budget een grote uitdaging**. Dit effect speelt sterker naarmate steden en gemeenten langer met UiTPAS werken en is significant groter bij centrumsteden dan bij andere gemeenten. Bij gemeenten die nog niet zijn ingestapt, vormt dit een belangrijke drempel. Zij zijn daarnaast ook vaak bezorgd over de administratieve last die UiTPAS met zich meebrengt.

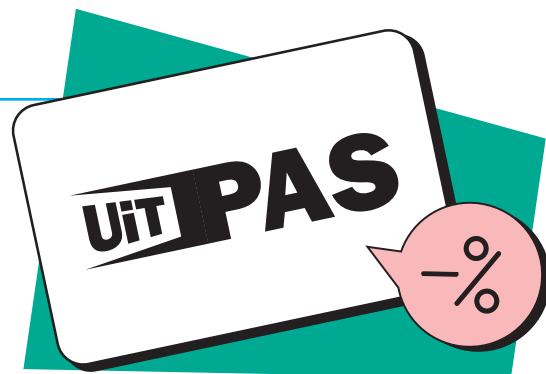
Gemeenten die de financiële haalbaarheid als een probleem benoemen, vinden het principe van een **getrapt ondersteuningssysteem** (waarbij er dus gediversifieerd wordt wat de toegekende korting betreft) meestal wel een **mogelijke uitweg**. Tegelijkertijd wordt vaak aangegeven dat een wijziging in de kostendeling **geen participatieverlagend effect mag hebben** bij mensen met een beperkt budget. Ook het **administratieve systeem mag er niet complexer** door worden. De stelling dat het oneerlijk is dat sommige pashouders meer participeren met hun kortingstarief dan anderen, wordt door nagenoeg geen enkele bevroegde gemeente bijgetreden. Er is grote eensgezindheid dat **iedereen moet kunnen participeren naar eigen participatiebehoefte**.

3. Overzicht van de onderzoeksresultaten

Bevindingen bij organisatoren

Ook organisatoren beoordelen het UiTPAS-programma **globaal positief**. Organisatoren die al zijn ingestapt zien UiTPAS in de eerste plaats als een **kortingsprogramma** om mensen te bereiken met een beperkt budget. We zien een wisselend beeld in de antwoorden op de vraag of UiTPAS ook een nieuw publiek naar hun organisatie toeleidt. Hetzelfde geldt voor de vraag rond de mogelijkheden van datagedreven inzichten. Een belangrijk deel van de organisatoren erkent die mogelijkheden, maar lang nog niet iedereen.

Het principe van **solidaire kostendeling** wordt **breed gedragen** door de organisatoren. Bij velen leeft ook de overtuiging dat de impact op participatie bij de doelgroep van mensen met een beperkt budget positief is. Anderzijds leeft bij de helft van de organisatoren ook het besef dat UiTPAS niet alles oplost en het **opzetten van een goede publiekswerking voor deze mensen nog steeds een uitdaging is**.

Voor ongeveer de helft van de organisatoren zijn de **administratieve werklast** en de **betalbaarheid van de toegekende kortingen** een **uitdaging**. Opvallend is hier dat betaalbaarheid een groter probleem vormt voor organisatoren die uitsluitend werken met eenmalige participatie (zoals een museumbezoek, zwembeurt, theatervoorstelling).

Bij langdurige engagementen (zoals lidmaatschappen of inschrijvingen voor een jaar) benoemen organisatoren de financiële haalbaarheid minder vaak als een uitdaging. Mogelijk speelt hier het positieve effect van de '5%-regel'⁴. De meningen over **het principe van een getrappt ondersteuningssysteem** zijn erg verdeeld onder de organisatoren die de betaalbaarheid van de kortingen een probleem vinden. Bovendien leeft ook bij hen de mening dat een aanpassing om de budgettaire uitdaging op te lossen **niet ten koste mag gaan van de participatie** of gebruiksvriendelijkheid van het systeem en dat **bestaande pashouders er niet op mogen achteruit gaan**.

⁴ **5%-regel:** Maatregel die ervoor zorgt dat organisatoren voor maximaal 5% van hun publiek 40% van de participatiekost derven. Eens het aantal deelnemers met recht op kortingstarief de 5% van hun totale aantal deelnemers overschrijdt, komt het lokale bestuur tussen voor 80% ipv 40% van de kosten. Deze regel wordt door verschillende (maar niet alle) lokale besturen toegepast.

4. Synthese en conclusies

4.1. Samenvatting: doelstellingen en principes

Het doel van deze evaluatie was om te onderzoeken of de initiële doelstellingen van UiTPAS momenteel worden behaald en of de geldende principes nog overeind blijven. Vanuit dat oogpunt vatten we de conclusies nog eens samen.

Doelstelling 1: UiTPAS verlaagt de informatiedrempel

UiTPAS heeft een **positief effect** op de mate waarin mensen met een beperkt budget geïnformeerd zijn over het vrijetijdsaanbod. Bijna de helft stelt dat ze beter geïnformeerd zijn door UiTPAS, iets meer dan de helft geeft aan dat ze nieuwe activiteiten hebben ontdekt via UiTPAS. Voor pashouders zonder recht op het kortingstarief is de impact beperkter maar wel in stijgende lijn ten opzichte van voorgaand onderzoek. Bijna één op drie voelt zich beter geïnformeerd en ongeveer één op vier heeft nieuwe activiteiten ontdekt dankzij UiTPAS. Toch zijn de meeste betrokkenen van mening dat er **nog kansen onderbenut** zijn om UiTPAS in te zetten als instrument om mensen op maat te informeren over vrijetijdsactiviteiten. Digitale oplossingen bieden hier heel wat mogelijkheden, al blijft het opletten voor de digitale kloof.

“UiTPAS is in de eerste plaats een instrument voor armoedebestrijding maar het heeft ook heel veel potentieel als marketing-instrument. We zouden procentueel gezien meer energie in marketing-acties moeten steken.”

— Een centrumstad

Doelstelling 2: UiTPAS verlaagt de financiële drempel voor mensen met een beperkt budget zonder te stigmatiseren

UiTPAS verlaagt voor steeds meer mensen de financiële drempel. We noteren een stijgend aantal actieve pashouders met recht op kortingstarief. We zien bovendien een sterk bereik en gebruik bij **kinderen en jongeren** onder de 18 jaar en we noteren daarbij een verhoogd aantal kortingen toegekend voor **lidmaatschappen/inschrijvingen** aan bv. sportclubs, jeugdverenigingen en deeltijds kunstonderwijs. Zij zorgen voor meer langdurige participatie.

UiTPAS gaat de versnippering van kortingssystemen op lokaal niveau tegen, maar de regionale verschillen blijven een uitdaging. In heel wat gemeenten is UiTPAS in de plaats gekomen van een lokaal kortingssysteem voor mensen met een beperkt budget. Op die manier zorgt het voor meer uniformiteit. Dit effect wordt ook door heel wat lokale besturen beaamd.

“Als deze tarieven verdwijnen dan zal ik moeten beslissen wie van mijn kinderen zich ziek moet melden tijdens een schooluitstap.”

— Pashouder met recht op kortingstarief

4. Synthese en conclusies

Anderzijds is er een breed gedeelde **bezorgdheid over de regionale verschillen** in regels rond het verkrijgen van kortingen voor mensen met een beperkt budget. Meer uniformiteit wordt door de meeste betrokkenen als wenselijk ervaren, omdat dit de duidelijkheid verhoogt.

Om ervoor te zorgen dat UiTPAS **geen stigmatiserende ‘armoedepas’** is, wordt overal zowel het kortingssysteem als het spaar- en ruilprincipe geïmplementeerd. Dit principe lijkt nog steeds breed gedragen bij de lokale besturen. Om de valkuil van de stigmatisering te vermijden, is echter ook een gezonde mix aan gebruikers nodig. **Het aantal pashouders met en zonder recht op kortingstarief houdt elkaar tot nu toe in evenwicht.** Ten opzichte van de bevolking is de groep mensen met een beperkt budget dus oververtegenwoordigd, maar dit lijkt een aanvaardbare verdeling om stigmatisering te vermijden. Het bewaren van dit evenwicht zal in de toekomst wel een aandachtspunt blijven.

Daarnaast wordt aanbevolen om ten aanzien van de pashouders met recht op kortingstarief zoveel mogelijk **in te zetten op een niet-stigmatiserende behandeling**. Dat betekent blijvend aansturen op een gepaste benadering door baliemedewerkers en het zoveel mogelijk gelijktrekken van reservatie- en bestellingsmogelijkheden. Op die manier wordt de **gebruikerservaring van alle pashouders zo uniform mogelijk gemaakt**. Vorming van alle betrokkenen over het aanvoelen van stigma bij mensen met een beperkt budget is daarvoor noodzakelijk.

De **solidaire kostendeling**, waarbij participant, organisator en lokaal bestuur elk een deel van de participatiekost van mensen met een beperkt budget betalen, wordt nog steeds als een **goed principe** gezien door alle stakeholdersgroepen. Door de toenemende financiële druk is er echter **minder eensgezindheid over de verdeelsleutel** die voor die kostendeling moet worden gehanteerd.

Voor die solidaire kostendeling werd van bij de start het principe gehanteerd dat **mensen met een beperkt budget als één doelgroep** worden benaderd. Anno 2024 leeft bij een deel van de betrokkenen de overtuiging dat een **‘getrapt ondersteuningssysteem’** moet worden ingevoerd om de betaalbaarheid van die solidaire kostendeling overeind te houden. In dat voorstel wordt het **principe van ‘één doelgroep’ dus losgelaten**. Er is echter **geen eensgezindheid** over de vraag of deze opsplitsing wenselijk is, zeker niet als dit een negatieve impact zou hebben op de participatie, op het gebruiksgemak of op de complexiteit van het systeem voor organisatoren en lokale besturen (bv. om te bepalen wie tot welke doelgroep behoort). Verder vindt bijna de helft van de lokale besturen en bijna drie kwart van de organisatoren dat de huidige pashouders met recht op kortingstarief moeten kunnen blijven genieten van de kortingen die ze vandaag kennen. Ze mogen er dus niet op achteruitgaan.

Rond het principe dat **organisatoren die instappen hun volledige aanbod moeten aanbieden aan kortingstarief**, werden nergens opmerkingen genoteerd. In het kader van de betaalbaarheid is er wel opnieuw gekeken naar de mogelijkheid om het **aantal participaties aan kortingstarief per pashouder bij eenzelfde organisator te beperken**. Het behouden van deze mogelijkheid wordt zowel door lokale besturen als door organisatoren als wenselijk gezien.

“Het systeem van UiTPAS komt financieel onder druk te staan door gestegen kosten voor lokale besturen en vrijetijdsorganisatoren. We stellen vast dat de doelgroep ‘pashouders met recht op kortingstarief’ een heterogene groep is. Op dit moment krijgt de volledige doelgroep echter dezelfde korting van 80%.”

— Een centrumstad

4. Synthese en conclusies

Doelstelling 3: UiTPAS is een schaalbaar model dat uniform inzetbaar is over verschillende steden, gemeenten en regio's heen

Dat UiTPAS schaalbaar is, blijkt uit het feit dat meer dan de helft van de Vlaamse steden en gemeenten intussen gebruik maakt van UiTPAS, samen met meer dan 5.000 organisatoren uit diverse sectoren (cultuur, sport, jeugd, onderwijs) en van verschillende grootte. Ondanks die groei is de waardering voor de ondersteuning vanuit publiek nog steeds hoog. Ook het technische platform heeft de afgelopen jaren veel gewonnen aan robuustheid. Vanuit verschillende steden en gemeenten komt de vraag om **meer 'op maat' te kunnen werken**. Dit staat echter haaks op het uitgangspunt van een schaalbaar model waardoor het in de praktijk vaak moeilijk is om hierop in te gaan.

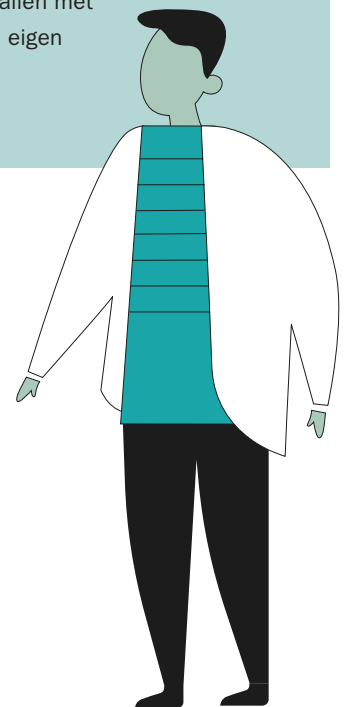
De grote uitdaging ligt in de groei van de kost voor de kortingen voor pashouders met recht op kortingstarief. Hoe meer mensen met een beperkt budget worden bereikt en hoe meer zij participeren, hoe hoger de kosten en de administratieve last. **Opschaling betekent dus extra kosten voor de UiTPAS met kortingstarief**. Indien dat leidt tot aanpassingen aan het kortingssysteem, worden mensen met een beperkt budget dus het slachtoffer van het succes van het UiTPAS-programma.

'Schaalbaar' betekent ook dat participatie op een ruimere schaal wordt gezien dan binnen de eigen gemeente. Het **principe** om met **UiTPAS-regio's** te werken werd ingevoerd om ervoor te zorgen dat pashouders kunnen rekenen op een **volwaardig aanbod**, wat op niveau van een individuele gemeente niet altijd kan worden gegarandeerd. Dit principe geniet nog steeds zeer brede steun. UiTPAS wordt bovendien door velen **gezien als een katalysator voor regionale samenwerking**. Dit zien we zeker bij centrumsteden die traditioneel minder aanwezig zijn in intergemeentelijke samenwerkingen rond cultuur. Het invoeren van het systeem brengt een positieve dynamiek op gang tussen de spelers binnen een regio.

Daartegenover staat dat een deel van de pashouders met recht op kortingstarief nog niet volledig zijn gading vindt in het beschikbare aanbod. Regionale samenwerking alleen is dus niet het volledige antwoord. Bovendien zijn deze pashouders zich niet altijd bewust van de **regiogrenzen**. Het feit dat er in verschillende regio's soms andere **regels** gelden rond de toekenning van **de kortingen**, wordt als onduidelijk en oneerlijk ervaren. De brede vraag naar **meer uniformiteit** is daarvan een gevolg. Bijkomend moeten we ook aanstippen dat regiogrenzen niet samenvallen met de locaties waar participatie plaatsvindt. Dat het recht op kortingstarief niet geldt buiten de eigen regio, vormt een beperking op de participatiemogelijkheden.

"Ik vind het heel spijtig dat UiTPAS regionale grenzen heeft. Zo is mijn zoon al heel wat jaren aangesloten bij een sportclub en kreeg ik vorig jaar korting op het lidgeld. Intussen zijn we verhuisd (moeten verhuizen) naar een andere UiTPAS-regio – we wonen niet eens veel verder van de sportclub dan voorheen – waar we geen korting meer krijgen op het lidgeld."

— Pashouder met recht op kortingstarief

4. Synthese en conclusies

Doelstelling 4: UiTPAS stimuleert samenwerking op lokaal en regionaal niveau

UiTPAS wil het volledige lokale vrijetijdsaanbod toegankelijk maken voor iedereen, in het bijzonder ook voor mensen met een beperkt budget. Dit veronderstelt dat er binnen een lokaal bestuur op een **geïntegreerde manier wordt samengewerkt met de verschillende vrijetijdsdiensten en het OCMW** én dat er werk wordt gemaakt van een vrijetijdsbeleid waarin ook de **sociale organisaties** (of partners van het (boven)lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie) hun rol opnemen. **Het onderzoek bevestigt dat UiTPAS lokale besturen stimuleert om in te zetten op een geïntegreerd vrijetijds- en participatiebeleid.** UiTPAS biedt een gemeenschappelijk kader aan alle actoren rond vrije tijd zodat er een dynamiek op gang komt naar meer inclusie. Al zijn er wel duidelijke verschillen tussen de verschillende lokale besturen.

“UiTPAS wordt gebruikt als inrijpoort om bewustwording te creëren rond andere armoedeproblematieken.”

— Gemeente in het Antwerpse

“UiTPAS zorgt voor meer afstemming tussen de verschillende gemeentelijke diensten, het verenigt de krachten binnen en buiten de regio. Het is meer dan enkel financiële drempels wegwerken. In sommige gemeenten is het de aanzet om samen te werken om andere drempels weg te werken.”

— Regiocoördinator

Doelstelling 5: UiTPAS is een instrument dat beleidsinzichten biedt aan lokale besturen en organisaties

“We gebruiken de datagedreven inzichten momenteel nog niet in functie van promo en communicatie. Er is te weinig tijd om rustig uit te zoeken wat we daarmee kunnen bereiken.”

— Een organisator

“(Een kans voor verbetering is) databeheer en onderzoek meer op maat van de noden van de lokale besturen, opdat ze ook kunnen worden gebruikt om doelgericht vrijetijdsbeleid te sturen.”

— Een lokaal bestuur

De meeste lokale besturen **bevestigen** dat UiTPAS voor **bruikbare datagedreven inzichten** zorgt. Bij organisatoren is dat ruim één op drie, maar hier lijken veel medewerkers niet op de hoogte te zijn van de mogelijkheden. Daarnaast is er een nood om de **beschikbare data verder aan te vullen en meer in te zetten op data-analyse** om behoeften van (potentiële) participanten beter te begrijpen en gerichte acties op te zetten. Op vlak van publieksinzichten lijkt UiTPAS haar volledige potentieel dus nog niet te hebben waargemaakt.

4. Synthese en conclusies

4.2. Conclusie: SWOT

De verschillende onderzoeksfases hebben ons een gedetailleerd inzicht gegeven in waar UiTPAS vandaag staat. De vaststelling is dat het programma heel wat van haar initiële ambities heeft kunnen waarmaken en er voor alle betrokkenen mogelijkheden zijn om de impact op het participatiegedrag nog verder te vergroten. Daarnaast noteerden we een aantal werkpunten die bijkomende aandacht vragen en zijn er ook duidelijke risico's voor de continuïteit van het programma. We vatten alles samen in een overzichtelijke SWOT-analyse. Bij de zwaktes, kansen en bedreigingen geven we aan wie er in eerste instantie initiatief kan nemen om hiermee aan de slag te gaan.

Sterktes

1. **Een duidelijk participatiebevorderend effect op mensen met een beperkt budget**, dat nog toeneemt naarmate mensen hun UiTPAS langer hebben. Dit effect is het sterkst bij kinderen en jongeren onder 18 jaar. De groepspas wordt erkend als een goed initiatief voor mensen die naast financiële ook andere drempels ervaren.
2. **Positief informatie-effect op mensen met een beperkt budget**: Een belangrijk deel van de pashouders met recht op kortingstarief geeft aan dankzij UiTPAS beter geïnformeerd te zijn over vrijetijdsactiviteiten.
3. **Groei en enthousiasme bij lokale besturen**: Het aantal lokale besturen dat deelneemt aan UiTPAS groeide de afgelopen jaren tot 162⁵. Daarmee is meer dan de helft van de Vlaamse steden en gemeenten ingestapt. Bij de ambtenaren van deze lokale besturen stellen we bovendien vast dat er een sterke motivatie is voor de ontwikkeling van een impactvol participatiebeleid via UiTPAS.
4. **Katalysator voor regionale samenwerking en een geïntegreerd participatiebeleid**: Het onderzoek bevestigt dat UiTPAS de ambitie waarmaakt om de ontwikkeling van een geïntegreerd lokaal participatiebeleid voor mensen met een beperkt budget te versterken en regionale samenwerking te bevorderen.
5. **Betrouwbaar platform met technologische maturiteit**: UiTPAS biedt een stabiel en goed functionerend platform, dat betrouwbaarheid uitstraalt. Zo geeft het merendeel van de organisaties aan dat het sparen van punten, het registreren van kortingstarieven en het opnemen van voordelen eenvoudig verloopt.
6. **Positieve beoordeling van ondersteuning door publiek**: De ondersteuning die publiek biedt aan lokale besturen, zowel bij de opstart als bij de toepassing van UiTPAS, wordt als positief ervaren.

⁵ Aantal ingestapte gemeenten op 4/9/2024.

4. Synthese en conclusies

Zwaktes

1. **Hoge administratieve werklast:** Lokale besturen en organisatoren ondervinden een hoge werklast bij het verwerken van de kortingen voor mensen met een beperkt budget.

publiq

2. **Wisselende beschikbaarheid en competenties van personeel op lokaal niveau:** Het succes van UiTPAS op lokaal niveau hangt sterk af van de beschikbaarheid van een lokale trekker en de mate waarin het lokale UiTPAS-team beschikt over de verschillende uiteenlopende competenties die noodzakelijk zijn (participatie, marketing, technisch, ...)

lokale besturen

3. **UiTPAS wordt nog onvoldoende benut als communicatie-instrument:** De informatie die pashouders ontvangen op maat van hun interesses en participatiegedrag is nog te beperkt.

publiq

lokale besturen

organisatoren

4. **Gebrek aan uniforme regels voor kortingen voor mensen met een beperkt budget:** Het ontbreken van consistentie in de regels voor deze kortingen tussen verschillende regio's leidt tot verwarring, een gevoel van oneerlijkheid en verhoogde complexiteit voor alle stakeholders.

lokale besturen

5. **Inactieve pashouders:** Er is een relatief hoog aantal UiTPAS-houders dat UiTPAS langer dan een jaar niet heeft gebruikt. Enerzijds gaat het om pashouders met recht op kortingstarief die onvoldoende weten waar ze kunnen participeren met korting (en kunnen sparen en omruilen). Anderzijds gaat het om mensen zonder recht op kortingstarief. Een belangrijke groep vormt hier de pashouders die vroeger recht hadden op korting maar dat recht niet langer hebben. Daarnaast zijn er mensen die dankzij de laagdrempelige instap wel een UiTPAS hebben maar te weinig locaties kennen waar ze kunnen sparen en omruilen. Dit kan een informatieprobleem zijn of een probleem van te weinig aanbod. Verder werd in dit onderzoek ook de aantrekkelijkheid van de omruilvoordelen aangehaald als aandachtspunt. Aangezien sparen alleen loont als er ook aantrekkelijke omruilvoordelen zijn, kunnen deze een rol spelen in de inactiviteit van een deel van de pashouders.

publiq

lokale besturen

organisatoren

4. Synthese en conclusies

Kansen

1. **UiTPAS verder uitrollen in heel Vlaanderen zorgt voor meer participatiekansen:** Koepels, sportfederaties en organisatoren met een nationale werking werken vaak niet met UiTPAS omdat het nog niet gebiedsdekkend is. Door de sterke uitrol in Vlaanderen wordt het eenvoudiger om ook dat aanbod te ontsluiten binnen UiTPAS.

publiq lokale besturen

2. **Versterking van participatiebeleid met UiTPAS:** Lokale besturen wijzen op de nood aan een verder ontwikkeld lokaal participatiebeleid, naast het gebruik van UiTPAS, voor mensen met een beperkt budget. Hun bereidheid om hier verder werk van te maken creëert de kans om verdere inhoudelijke ondersteuning en begeleiding aan te bieden met aandacht voor alle participatiedrempels.

publiq lokale besturen

3. **Datagedreven inzichten voor lokale besturen en organisatoren:** Er is een groeiende interesse in datagedreven inzichten bij lokale besturen en organisatoren. Dit creëert een opportuniteit om hen te ondersteunen in het optimaliseren van hun beleid en strategieën, door het beter benutten van beschikbare data.

publiq lokale besturen organisatoren

4. **Participatie zonder kortingstarief:** Er is een beperkt maar groeiend participatiebevorderend effect onder pashouders zonder recht op kortingstarief. Het verhogen van de bekendheid, beschikbaarheid en aantrekkelijkheid van de welkomst- en omruilvoordelen kan een eerste stap zijn. Daarnaast dient de komende jaren verder te worden bekeken hoe de toegevoegde waarde van UiTPAS kan worden verhoogd om maximaal participatiebevorderend te zijn voor iedereen. Dit is ook nodig om te vermijden dat UiTPAS verglijdt naar een stigmatiserend programma, hoofdzakelijk gericht op mensen met een beperkt budget.

publiq lokale besturen organisatoren

5. **Ondersteuning voor gepersonaliseerde communicatie naar pashouders:** Het UiTPAS-programma genereert heel wat data over het participatiegedrag van gebruikers. Daarnaast zijn er ook verschillende communicatiekanalen verbonden met UiTPAS. Dat biedt de opportuniteit voor communicatie over het aanbod, afgestemd op de noden en interesses van de gebruiker. Bijkomende ondersteuning en aangepaste tooling voor dergelijke communicatie op maat kan de impact van UiTPAS verder vergroten.

publiq lokale besturen

4. Synthese en conclusies

Bedreigingen

1. **Stijgende kosten van de kortingen voor mensen met een beperkt budget:** Organisatoren die pashouders met recht op kortingstarief ontvangen, derven een belangrijk deel van hun opbrengsten. Ook de lokale besturen passen een aanzienlijk deel bij. Het succes van UiTPAS bij deze doelgroep veroorzaakt stijgende kosten die de deelname van lokale besturen en organisatoren aan het programma onder druk zetten. Indien zij zich terugtrekken, zullen kortingen voor mensen met een beperkt budget wegvallen, met een rechtstreekse negatieve impact op hun participatiekansen.

publiq

2. **Kwalitatieve ondersteuning voor een groeiend aantal gemeenten:** Hoewel er een hoge tevredenheid is over de ondersteuning van publiq, is het een uitdaging om deze tevredenheid te blijven waarborgen bij een toenemend aantal UiTPAS-gemeenten.

publiq

3. **Digitale kloof en exclusie:** UiTPAS is een digitaal instrument dat de technologische mogelijkheden zo efficiënt mogelijk probeert in te zetten voor vrijetijdsparticipatie. Er bestaat echter een risico dat personen met minder digitale vaardigheden worden uitgesloten, wat kan leiden tot verminderde participatie.

publiq

lokale besturen

organisatoren

4. **Uiteenlopende visies en belangen van stakeholders:** Er zijn geregeld uiteenlopende visies en belangen van stakeholders, wat het moeilijk maakt om binnen een complex governance-model tot overeenstemming te komen. Dit kan de besluitvorming en uitvoering van het programma belemmeren.

publiq

5. **Algemene trend van stijgende IT-kosten:** Uit een studie van Gartner⁶ blijkt dat verschillende markttrends, zoals de 'War for IT talent', consolidatie van cloudleveranciers, stijgende lonen en stijgende TCO-kosten⁷ van softwarecontracten in de komende jaren een grote impact zullen hebben op de recurrente en investeringskosten van digitale projecten over alle industrieën heen. Dit zet de uitbatingskost van UiTPAS stevig onder druk.

publiq

⁶ Gartner, 2024 – 'Strategische Ondersteuning – Chargeback', studie i.o.v. departement Cultuur, Jeugd en Media

⁷ **TCO-kosten:** De Total Cost of Ownership (TCO) omvat alle kosten die verbonden zijn aan het bezit en gebruik van een product, dienst of systeem gedurende de volledige levenscyclus ervan. TCO houdt niet alleen rekening met de aanschafkosten, maar ook met bijkomende uitgaven zoals installatie, onderhoud, operationele kosten, training, energieverbruik en eventuele kosten voor upgrades of vervanging. Door deze totaalcost in kaart te brengen, kunnen bedrijven en organisaties een meer weloverwogen beslissing nemen over hun investeringen.

5. Financiering kortingen voor mensen met een beperkt budget

Het groeiende gebruik van UiTPAS door mensen met een beperkt budget zorgt voor toenemende druk op de budgetten bij organisatoren en lokale besturen. Tegelijk is er de bezorgdheid dat een aanpassing van het systeem een negatieve impact zal hebben op de participatie zelf of op de complexiteit en uniformiteit van het systeem. Om gericht te kunnen onderzoeken welke aanpassingen wenselijk zijn, hebben we verschillende aspecten van twee alternatieve financiële modellen voorgelegd aan de betrokkenen. Het gaat om het 'getrapt ondersteuningssysteem' (zie hierboven) en het 'enveloppesysteem'⁸.

5.1. De principes achter de alternatieve financieringsmodellen

Uit bevraging blijkt dat voor 42% van de lokale besturen de financiële haalbaarheid van UiTPAS voor hun gemeente geen uitdaging is. Van de groep die de betaalbaarheid als een uitdaging ervaart, vindt 70% een getrapt systeem een goed principe, 30% vindt het slecht of staat er neutraal tegenover. Daarnaast vindt 44% van de gemeenten die de betaalbaarheid als een uitdaging ervaren, dat alle bestaande pashouders bij een eventuele aanpassing van het systeem hun huidige rechten moeten kunnen behouden en dus niets van hun huidige tegemoetkoming mogen verliezen.

Bij de organisatoren beschouwt 52% de betaalbaarheid van het kortingstarief niet als een uitdaging. Onder hen die de betaalbaarheid als een uitdaging ervaren, vindt 58% een getrapt systeem een goed principe, 42% vindt het slecht of staat er neutraal tegenover. Maar liefst 73% van de organisatoren die de betaalbaarheid als een uitdaging ervaren, geven aan dat **de huidige pashouders geen rechten mogen verliezen**.

Bijgevolg is een significante groep van gemeenten en organisatoren wel te vinden voor het principe van een getrapt systeem, maar is dit in de praktijk **geen oplossing voor het budgettaire probleem**, gezien de meesten onder hen de huidige pashouders geen rechten willen ontnemen.

Voor het 'enveloppesysteem' is het draagvlak nog kleiner. 80% van de lokale besturen in de survey vindt dat pashouders met recht op kortingstarief moeten kunnen participeren naar eigen behoefte. Het is voor hen ook geen probleem dat sommige pashouders met recht op kortingstarief hierdoor meer kortingen opnemen dan anderen. Slechts 6% van de respondenten ziet dit (eerder) wel als een probleem. Bij organisatoren zien we eenzelfde beeld. 78% van de respondenten **vindt dat pashouders moeten kunnen participeren naar eigen behoefte**. 14,7% van de respondenten vindt dit (eerder) niet. Dit leidt tot de conclusie dat het **draagvlak voor een dergelijk systeem eerder beperkt is**.

5.2. Impact op participatie

Daarnaast stelt zich de vraag wat een gewijzigd systeem van kostendeling doet met het participatiegedrag en wat daarbij een aanvaardbaar participatie-effect is. De twee genoemde alternatieve systemen houden elk op hun manier een beperking in van de financiële tegemoetkoming waarop (een deel) van de pashouders met recht op kortingstarief kunnen rekenen. Dat heeft quasi zeker een duidelijke impact op de participatie. 83% van de pashouders met recht op kortingstarief geeft in het onderzoek aan dat ze (veel) minder zouden participeren aan de activiteit waaraan ze nu het vaakst deelnemen indien de tegemoetkoming daalt van 80% naar 50%. De negatieve impact is dus reëel.

Bij de lokale besturen vindt 66% van de respondenten een negatieve impact op de participatie van mensen met een beperkt budget problematisch, slechts 10% vindt dat de betaalbaarheid desnoods ten koste mag gaan van die participatie. Bij de organisatoren is deze overtuiging nog meer uitgesproken: 83% vindt een negatieve impact niet aanvaardbaar, slechts 7% zou hier wel mee kunnen leven.

⁸ **Enveloppesysteem:** Hierbij kan de participant een beroep doen op een vast bedrag per jaar voor korting aan vrije tijd. Als dat bedrag op is, betaalt die het volledige bedrag voor toekomstige participaties. Dit vergroot de voorspelbaarheid van de kosten voor het lokale bestuur.

5. Financiering kortingen voor mensen met een beperkt budget

© Lies Engelen

5.3. Impact op complexiteit van het systeem

Uit de verschillende onderzoeksfases komt naar voren dat het UITPAS-systeem als vrij complex wordt ervaren, al is daar ook begrip voor. Het valt te verwachten **dat een getrapt systeem of een enveloppesysteem de complexiteit van het UITPAS-programma nog doet toenemen**. Er gelden nieuwe criteria die moeten worden gecontroleerd, bij inschrijving of reservatie komt er een tarief bij, mensen kunnen hun huidige rechten verliezen, een krediet kan 'op' zijn, enz. Dat stelt grote uitdagingen aan groepen mensen die soms moeite hebben met e-inclusie of geletterdheid en bij medewerkers van organisaties en lokale besturen die het systeem moeten beheersen en uitgelegd krijgen. De vraag is of stakeholders bereid zijn die toegenomen complexiteit te aanvaarden als daarmee de financiële uitdaging kleiner wordt. Het korte antwoord is: neen. 70% van de lokale besturen die de kortingen als een probleem ervaren, vindt niet dat een aanpassing mag leiden tot hogere complexiteit voor henzelf of voor organisatoren. En maar liefst 94% zou er een probleem mee hebben als een aangepast systeem de complexiteit voor participanten verhoogt. Ook bij de organisatoren die de betaalbaarheid als een probleem zien, vindt ongeveer 7 op 10 niet dat de complexiteit mag toenemen om het financiële probleem te verlichten.

5. Financiering kortingen voor mensen met een beperkt budget

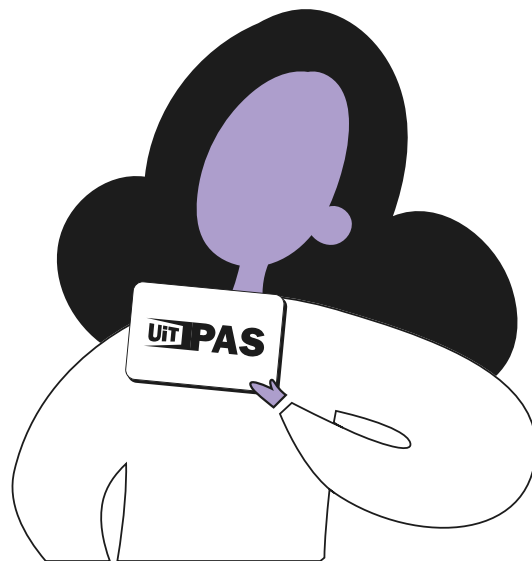
5.4. Impact op uniformiteit van het systeem

De mate waarin de betrokkenen de kortingen voor mensen met een beperkt budget als een probleem ervaren en de toegevingen die men wil doen om dit op te lossen, lopen nogal uiteen en zijn wellicht sterk afhankelijk van de lokale context.

Een oplossing zou kunnen zijn om UiTPAS-regio's zelf de afweging te laten maken tussen deze verschillende aspecten. Maar naast het feit dat een dergelijk tweesporenbeleid bijzonder duur is om op te zetten en te onderhouden, komt daarmee ook de nood aan meer eenvormigheid van regels rond kortingen voor mensen met een beperkt budget over de regio's heen ernstig in het gedrang. En ook daar is nood aan. 77% van de lokale besturen en 82% van de organisatoren is van mening dat UiTPAS net gebaat zou zijn bij meer eenvormigheid. Meer eenvormigheid is ook noodzakelijk om te kunnen samenwerken met koepels en federaties op nationaal niveau om zo het participatiebevorderend effect te versterken. Voor hen zal het moeilijk zijn om hun werking te enten op een instrument met diverse afwijkingen op lokaal niveau.

5.5. Conclusie: geen eensgezindheid en draagvlak voor aanpassing van het huidige financieringsmodel

Dat het blijven financieren van kortingen voor de participatie van mensen met een beperkt budget voor heel wat betrokkenen een uitdaging vormt, is duidelijk. We moeten echter vaststellen dat **de klijtlijnen waarbinnen een aanpassing van het systeem kan worden doorgevoerd, bijzonder strak zijn**. Bij de verschillende stakeholders, zelfs zij die de betaalbaarheid als een probleem benoemen, is er **weinig bereidheid om een oplossing te aanvaarden die leidt tot minder participatie, of die het systeem complexer maakt**. De voorliggende pistes (getrapt ondersteuningssysteem en enveloppesysteem) kunnen onmogelijk aan die vereisten voldoen. Verder is het zeer moeilijk om het budgettaire probleem op te lossen als het inperken van rechten bij huidige pashouders niet gewenst is. Ook meer maatwerk per regio lijkt geen oplossing, omdat er een sterke overtuiging leeft dat UiTPAS eerder gebaat zou zijn bij meer eenvormigheid. Er zal dus samen met de diverse betrokkenen verder worden bekeken welke opties er zijn om de uitdaging van de betaalbaarheid van de kortingen voor mensen met een beperkt budget in de komende jaren aan te pakken.

Alle onderzoeksresultaten raadplegen?

- Analyse van de UiTPAS-gegevens
- Kwalitatief onderzoek door Strategies & Leaders
- Kwantitatief onderzoek
- Dossier 'Mensen in armoede aan het woord over de UiTPAS'
door het Netwerk tegen armoede

www.publiq.be/evaluatieuitpas2024

of scan de qr-code

